

Η Αναπνοή του Ελληνισμού.

του Παναγιώτη Δρακόπουλου.

ΑΛΛΟΤΕ, ΛΕΓΑΜΕ: «παρά τίς δυσκολίες, η Ευρώπη προχωράει προς την ένωσή της». Σήμερα πια, τουλάχιστον όσοι δεν κλεινόμαστε στη φυλακή της πρωτοσέλιδης επικαιρότητας αλλά προτιμούμε να βλέπουμε τις τάσεις που διαμορφώνουν το γίνεσθαι, έχουμε αντιληφθεί την ισχυρή δύναμη που εξωθεί πλέον την Ευρώπη προς την ένωσή της -προς μian ένωση όμως που δεν ανταποκρίνεται στο αρχικό όραμα.

Για να κατανοήσουμε τη νέα κατάσταση, πρέπει να θυμηθούμε τις δυσκολίες στις οποίες αναφερόμασταν παλιά. Επρόκειτο για δυσκολίες εξωγενείς και ενδογενείς. Με δυο λόγια, είχαμε ν' αντιμετωπίσουμε αφ' ενός μεν το φόβο των δύο υπερδυνάμεων για το μέλλον και το ρόλο μιας ενωμένης και ισχυρής Ευρώπης, αφ' ετέρου δε τις οικονομικές κυρίως διαφορές των μελών της.

Οι οικονομικές διαφορές υποθέσαμε ότι μπορούν σύντομα να γεφυρωθούν χάρις σε διάφορα προγράμματα, τα οποία ουσιαστικώς μετέφεραν

μέρος του εισοδήματος που παρήγαγε ο ακαταπρόβλεπτος Βορράς προς τον Νότο της ραστώνης. Οι εξωγενείς αντιρρήσεις αντιμετωπίζονταν κυρίως δια του ΝΑΤΟ, δηλαδή του μηχανισμού εξάρτησης της ευρωπαϊκής άμυνας από την αμερικανική, και από μια «προοδευτική» στάση έναντι της Σοβιετικής Ρωσίας, δηλαδή από την παράδοσή μας στα χέρια της φιλόμυθης κομμουνιστικής προπαγάνδας. Όλ' αυτά, βεβαίως, δεν ήσαν προϊόντα σχεδιασμού επιδεξίων πιλότων, αλλ' απλώς υποχωρήσεις σε πιέσεις, συναλλαγές, διαβρώσεις και, όχι σπανίως, εξευτελισμοί.

Μ' όλα ταύτα, **υπήρχε ένα όραμα**, και μάλιστα μέ εντυπωσιακά σαφές περίγραμμα. Χωρίς αμφιβολία, ο πάπας εξέφρασε τη βατικάνειο αντίληψη ταυτίζοντας τα γεωγραφικά και πολιτιστικά όρια της Ευρώπης με τις περιοχές επικυριαρχίας των βενεδικτίνων μοναχών, ήταν όμως αρκετά κοντά σε αυτό που αισθάνονται οι Ευρωπαίοι. Και τούτο, διότι ο κομμουνισμός είχε αποσπάσει από το ευρωπαϊκό μόρφωμα κι άπομονώσει για πάντα (καθώς φαινόταν) όχι μόνο τις Ορθόδοξες σλαβικές χώρες αλλά και χώρες της πρωσικής και της αυστρουγγρικής αυτοκρατορίας, που η ένταξή τους στην Κοινότητα θ' ανέτρεπε ισορροπίες, μεγιστοποιώντας την επίδραση του γερμανικού στοιχείου. Αν προσθέσουμε σ' αυτά τη νωπή τότε ακόμη χιτλερική εμπειρία και τη συνακόλουθη διαίρεση της Γερμανίας, θα κατανοήσουμε γιατί το όραμα της ευρωπαϊκής ένωσης στήριζε την υλοποίησή του στη φόρμουλα του συντηρητικού Αντενάουερ επιβεβαιωμένη κατηγορηματικά από τον σοσιαλιστή Βάλτερ Σέελ), σύμφωνα με την οποία η Γαλλία θα ηγείται πολιτικά και πολιτιστικά, ενώ η Γερμανία θα προηγείται στα οικονομικά και διοικητικά της ένωσης. Η Βρετανία διατηρούσε ακόμη τότε την εντύπωση πως η βόρειος Αμερική είναι η ράχη της και η Αυστραλία το υποπόδιόν της, έτσι ώστε η ευρωπαϊκή ένωση να της φαίνεται μια ουτοπία Continental -ένα χωρίς αρκετές θερμίδες μπρέκφαστ.

Για τους οραματιστές της ενωμένης Ευρώπης από τον Δάντη έως τον Έλιοτ, όπως και για τους «Ιδρυτές Πατέρες» της Κοινότητας (προσωπικότητες κυρίως του οικονομικού και του δημοσιογραφικού κόσμου), η Ευρώπη είχε ίσως ακαθόριστα τελικά σύνορα, αλλά σαφές πρόσωπο: **μιλούσαν για την ένωση μιας ομάδας κρατών με δημοκρατική παράδοση και φιλελεύθερη συνείδηση**. Πέρ' από τις οικονομικές σκοπιμότητες και τα πολιτικά αιτήματα, οι άνθρωποι αυτοί αισθάνονταν αποφασισμένοι «να προσπαθήσουμε τουλάχιστο να διαφυλάξουμε μερικά από τα αγαθά εκείνα στα οποία είμαστε κοινοί θεματοφύλακες και αυτά είναι η κληρονομιά της Ελλάδας, της Ρώμης και του Ισραήλ και η ευρωπαϊκή κληρονομιά, όπως

έχει διαμορφωθεί τα τελευταία δυο χιλιάδες χρόνια» για να επαναλάβω τα λόγια του Τ.Σ. Έλιοτ.

ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΘΕΙ να επιμείνουμε σ' ένα σημείο άξιο ιδιαίτερης προσοχής οι Ευρωπαίοι δεν απέρριπταν την ιστορική τους παράδοση και τους παράγοντες που διεμόρφωσαν την ιδιοπροσωπία τους αλλά, ανιθέτως, πάνω σε αυτά τα στοιχεία θεμελιώναν το αίτημα της ένωσης. Αυτά προσδιόριζαν και το αίσθημα που έτρεφαν έναντι των γειτόνων τους στην απέναντι όχθη της Μεσογείου.

Έναντι του Ισλάμ έχουν δώσει καθοριστικόν της πνευματικότητάς τους αγώνα: προσπάθησαν (ανεπιτυχώς) να το κρατήσουν μακριά από τον μικρασιατικό χώρο αναπνοής της Κωνσταντινούπολης και τους Άγιους Τοπούς της θρησκείας τους (μια νοητή ευθεία που αρχίζει από την Τραπεζούντα και καταλήγει στον κόλπο της Άκαμπα), όπως προσπάθησαν να το κρατήσουν μακριά από την Ευρώπη, που την ήθελαν δική τους γη και πατρίδα. Η ευρωπαϊκή συνείδηση και κλημονομιά έχουν σφραγισθεί –καθώς μαρτυρούν τα μεγάλα μνημεία της Γραμματείας της- με γεγονότα όπως η μάχη του Πουατιέ το 732 που ανέκοψε την είσοδο του Ισλάμ στην Ευρώπη από τα δυτικά Στενά της Μεσογείου και με τη μάχη της Βιέννης τό 1683 που ανέκοψε τη διείσδυσή του από τα Στενά της ανατολής. Οι μάχες αυτές ήταν και αρχές μιας μακράς κι αιματηρής πορείας πλήρους απαλλαγής της Ευρώπης από το Ισλάμ, που ολοκληρώθηκε στο δυτικό μέτωπο το 1492 με την ανακατάληψη όλης της Ιβηρικής χερσονήσου, και στο ανατολικό το 1923 με την απελευθέρωση της Βαλκανικής χερσονήσου (όχι πλήρως τη φορά αυτή, διότι οι δυτικοί προτιμούν να είναι η Κωνσταντινούπολη στα νύχια του χειρότερου εχθρού τους παρά στα χέρια των Ελλήνων).

Επιμένω στο θέμα του Ισλάμ διότι αυτό θα είναι εν' από τα δύο μεγαλύτερα προβλήματα της ενωμένης Ευρώπης τα χρόνια που έρχονται, ενώ δεύτερο μεγάλο θα είναι το λεγόμενο melting pot. Το θέμα πλέον δεν είναι η στάση των εταίρων έναντι αυτής ή της άλλης μουσουλμανικής χώρας του άλλοτε ποτέ Τρίτου Κόσμου. Το θέμα είναι ότι ήδη εδώ και λίγα χρόνια οι μονίμως εγκατεστημένοι στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης μουσουλμάνοι υπερβαίνουν τα 12 εκατομμύρια συνιστούν άρα ένα κράτος χωρίς νόμιμη εκπροσώπηση και σύνορα, μεγαλύτερο από το Βέλγιο, τη Δανία την Ιρλανδία, την Πορτογαλία ή την Ελλάδα. Και σαν να μην αρκούσε αυτό, η πολιτική ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπαρίσταται ανεπι-

γνώτως στη μετατροπή της Βαλκανικής σε ζώνη ισλαμικής επιρροής, ενώ ταυτοχρόνως σύρεται στην ένταξη της Τουρκίας μεταξύ των μελών της.

Είμαστε λοιπόν, μάρτυρες ενός μεγάλου ιστορικού γεγονότος: της εισόδου του Ισλάμ στην Ευρώπη, με τη συμπαράσταση ή τήν παθητική απόδοχή των Ευρωπαίων. Ο μουσουλμανικός πληθυσμός (μετανάστες και Βαλκάνιοι) θα φθάνει τα 20 εκατομμύρια και τα 80 περίπου εκατομμύρια όταν ενταχθεί και η Τουρκία. Πρόκειται για πληθυσμιακό όγκο που δεν μπορεί να απορροφηθεί από τα 400 περίπου εκατομμύρια των Ευρωπαίων (αν στην Ένωση προσθέσουμε τις Σκανδιναυϊκές χώρες και τα κράτη-νησίδες Αυστρία-Ελβετία). Εάν στραφούμε προς τις πληθυσμιακές τάσεις, θα δούμε ότι οι μουσουλμανικοί λαοί έχουν αυξητικούς ρυθμούς της τάξεως του 4 ή 5% ετησίως, ενώ οι Ευρωπαίοι κομίζουν αρνητικούς δείχτες ή ρυθμούς της τάξεως του 1%. Τα στοιχεία αυτά είναι αρκετά, θαρρώ, για να καταλάβουμε το πρόβλημα της Ευρώπης μέσα στα προσεχή 10-20 χρόνια και **μας επιτρέπουν να εικάσουμε σε ποια Ευρώπη θα ζήσει η γενιά που βλέπει το φως της μέρας τούτα τα δύσβατα χρόνια.**

Τι μπορεί να συνεπάγεται η είσοδος του Ισλάμ στην Ευρώπη;

Θα έχουμε την απάντηση, ίσως, αν θεωρήσουμε αυτή την είσοδο αντίστοιχη αυτών που έγιναν προ αιώνων από τα βάρβαρα φύλα της στέπας και οδήγησαν στο τέλος του αρχαίου κόσμου.

Δεν μου διαφεύγει ότι τα φύλα εκείνα εκχριστιανίστηκαν κι ασπασθηκαν πλήρως το εννοιολογικό και αξιολογικό πλαίσιο που είχε δημιουργήσει ο ελληνορωμαϊκός κόσμος. Οι λαοί εκείνοι παραιτήθηκαν από την ταυτότητά τους αποδεχόμενοι την υιοθεσία τους από τον παλαιό κι επίζηλο κόσμο. Μιά παρόμοια συμπεριφορά θ'άταν ανόητο να περιμένουμε από τους μουσουλμάνους και παρέλκει κάθε συζήτηση επ' αυτού.

Η Ευρώπη, λοιπόν, βαδίζει προς το ίδιο της το τέλος; Η Αυτό που ορίζουμε ως ευρωπαϊκή συνείδηση, έκλεισε άραγε τον ιστορικό του κύκλο και πρόκειται στις αρχές του 21ου αι. να μεταλλαχθεί σε κάτι όλως άλλο;

Είναι φανερό πως ερωτήματα του είδους αυτού, ερωτήματα ουσιώδη και χρήσιμα, δεν απασχολούν την ηγεσία της Ευρώπης, δεν ταρασσουν τον μινιστεριαλισμό της. Η ηγεσία αυτή δεν φαίνεται να έχει σημεία αναφοράς επέκεινα του παροντικού και συνεπώς, δεν δυσκολεύεται να εκλαμβάνει το άνοιγμα της πρώτης σφραγίδος και την εμφάνιση «ίππου λευκού» επί του

οποίου «ο καθήμενος έχων τόξον» χαράσσει την ιστορία, ως απλή κίνηση στο σκάκι της τρέχουσας πολιτικής επικαιρότητας. Η ηγεσία αυτή δεν φαίνεται ικανή ούτε να υποψιαστεί τις πεποιθήσεις της, και γι' αυτό προχωράει αποφασιστικά στην ομολογουμένως φαντασμαγορική οικονομική σύγκληση των μελών, χωρίς ν' αντιλαμβάνεται ότι οι κυρίαρχες δυνάμεις του κόσμου τραβούν το πολιτιστικό χαλί κάτω από τα πόδια της, **ετοιμάζοντας με ταχύτητα και την πειθώ της ισχύος τον νέο κόσμο που θα προκύψει μόλις αντικατασταθεί η ιδιοπροσωπία από την ομοείδεια.**

ΤΟ ΟΡΑΜΑ των Ευρωπαϊστών, όλων αυτών που είδαν στην Ένωση της Ευρώπης τη μοναδική δυνατότητα να πάψουν οι πόλεμοι και να γίνει η ήπειρός μας ένα πολύβουο μελίσσι όπου όλες οι δυνάμεις του πολύμορφου αλλά κι ενιαίου τούτου πολιτισμού θ'αναδειχθούν και θα λάμψουν, μετατρέπεται σε πρόσχημα: η ένωση προχωράει εξωθούμενη στην εγκατάλειψη της ευρωπαϊκότητας, η ένωση υλοποιείται, μη εκφράζοντας όμως έναν πολιτισμό αλλά μια γεωγραφική μονάδα, και εφ'όσον δεν θ,άναι τίποτε διάφορο από το τμήμα ενός άλλου - ένα φασόλι στην αραιή πλα-νητική μας σούπα.

Ωστόσο, το παιχνίδι πολύ απέχει από του να έχει ήδη κριθεί. Το μόνο που έχει πράγματι κριθεί, είναι ότι **κυρίαρχες δυνάμεις στο παιχνίδι αυτό δεν θα είναι τα εθνικά κράτη αλλά οι θρησκείες.** Θ'άταν τολμηρό να προεικάσει κανείς ότι στο ευρωπαϊκό πεδίο μας περιμένει μια νέα αιματηρή αναμέτρηση του Χριστιανισμού με το Ισλάμ. Αυτό όμως που πρέπει να θεωρήσουμε βέβαιο είναι ότι οι θρησκείες δεν παρακάπτονται και δεν παραιτούνται. Στον κόσμο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου τα εθνικά κράτη θα έχουν λιγότερο ή περισσότερο υποβαθμισμένο ρόλο μεταβιβάζοντας εξουσίες των στήν κεντρική διοίκηση της Ένωσης, οι θρησκείες θα έχουν κατ' ανάγκη μεγαλύτερη ισχύ απ' όση έχουν σήμερα. Και για να έλθουμε στα ελληνικά πράγματα, είναι ηλίου φαινότερον ότι **όσο η ισχύς της πολιτικής ηγεσίας θα μειούται, τόσο ο ρόλος της Εκκλησίας θα αυξάνει:** πριν ακόμη ο Πρωθυπουργός μας μεταβληθεί σε νομάρχη, ο Αρχιεπίσκοπος θα έχει αναδειχθεί σε Γενάρχη.

Σπεύδω να διευκρινίσω ότι δεν θεωρώ αυτονόητο πως η εκκλησιαστική ηγεσία είναι, ή έστω θα είναι την ώρα που πρέπει, καλύτερη από την πολιτική. Αλλά δεν βλέπω δυνατότητα εκλογής: **τον πόλεμο για τη διάσωση της ιδιοπροσωπίας κάθε λαού και της ευρωπαϊκής συνείδησης γενικότερα θα τον δώσει κυρίως η Εκκλησία.** Δεν έχει καμιά σημασία πόσοι

την ακολουθούν, διότι οι άθεοι είναι άτομα, ενώ ο πολιτισμός μας είναι χριστιανικός. Αυτό, ασφαλώς, δεν σημαίνει πως το σύνολο της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς οφείλεται στην κοινή χριστιανική πίστη -όπως πιστεύει ο Έλιοτ ισχυριζόμενος, ρητορικότατα είναι αλήθεια, ότι «μονάχα ένας χριστιανικός πολιτισμός θα μπορούσε να αναδείξει έναν Βολταίρο ή ένα Νίτσε». Νομίζω πως κι ο Βολταίρος κι ο Νίτσε και πολλοί άλλοι είναι αναστήματα της ελληνορωμαϊκής παράδοσης κι όχι του Χριστιανισμού. Αλλά το θέμα είναι ότι αν δεχθούμε -και πώς όχι;- τη θέση του Βαλερύ ότι το ευρωπαϊκό πνεύμα να έχει τρεις ρίζες (:την ελληνική παιδεία, το ρωμαϊκό δίκαιο και τη χριστιανική πίστη), είμαστε υποχρεωμένοι να ομολογήσουμε ότι ο Χριστιανισμός είναι αυτός που εδώ κι αιώνες, επέβαλε, συγκροτώντας έτσι ό,τι σήμερα ονομάζουμε απλά «ευρωπαϊκή συνείδηση», τις άλλες δύο ρίζες ως θεμελιώδεις και καταβολικές. Δεν είναι λοιπόν διόλου περίεργο που αυτές οι δύο θα καταφύγουν και πάλι υπό την σκέπη αυτού που υπήρξε αντιλήπτωρ των. Ποιος άλλος, γιατί και πώς θα θελήσει να τις πάρει ως Πλάκες του Νόμου και να στεριώσει κόσμο πάνω τους;

ΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΣΥΖΗΤΟΥΝ τις προοπτικές του εθνικισμού και βλέπουν σ' αυτόν ένα σωσίβιο της εθνικής ταυτότητας. Υποστηρίζουν ότι το εθνικό κράτος είναι αναντικατάστατο κι ότι η εθνικιστική ιδεολογία θα είναι η κύρια έκφραση του 21ου αιώνα. Σ' ένα σημείο συμφωνώ: ο εθνικισμός θα βρεθεί στο επίκεντρο πολλών συζητήσεων και θα εμπνεύσει 'πολλές αντιδράσεις. Αλλά δεν θα καταστεί ποτέ ικανός να επιλύσει τα μεγάλα προβλήματα και ούτε κατά διάνοιαν μπορεί να βοηθήσει στο πρόβλημα διάσωσης της ιδιοπροσωπίας.

Έχω την αίσθηση ότι οι θεωρητικοί του εθνικισμού υποτιμούν την τρομακτική ισχύος πίεση για ομοείδεια.

Δεν αναφέρομαι τόσο στην πίεση που ασκεί η πολιτική βούληση κάποιων κύκλων, διότι αν και καθοριστικοί των διεθνών εξελίξεων πάντως είναι ανατρέψιμη, όσο στην πίεση που ασκούν τρεις παράγοντες αμετάτρεπτοι, αφού ούτε μπορούμε ούτε θέλουμε να τους ανατρέψουμε.

Ο πρώτος από τους παράγοντες αυτούς είναι το διεθνές εμπόριο. Οι εθνικιστές που εκνευρίζονται με την πανταχού παρούσα κόκα κόλα -ενώ θεωρούν το τσάι ή τον καφέ «παραδοσιακά» ροφήματα, ωσάν να πρόκειται για γηγενή φυτά σ' όλες τις χώρες του κόσμου- αμφιβάλλω εάν έχουν

στοχαστεί ποιες συνέπειες στις συνειδήσεις πρόκειται να επιφέρει η GATT και ποίος ο ρόλος του διεθνούς εμπορίου στη διαμόρφωση προτύπων συμπεριφοράς.

Δεύτερος (όχι σε ισχύ) παράγων είναι η τεχνολογία, η οποία έχει από τη φύση της διεθνικό χαρακτήρα και προσφέρει σε όλους τους λαούς το ίδιο έργο, **ανεξαρτήτως της διαδρομής** των μέσα στην ιστορία. Κι ας μη τρέχει ο νους μας στα κομπιούτερς· μήπως μπόρεσε να κρατήσει για τον εαυτό της η φυλή Άλφα το ρόπαλο που βρήκε κάποιος δικός της, ή μήπως μπόρεσε η φυλή Βήτα να ζήσει σαν να μην υπήρξε ποτέ ρόπαλο επειδή το βρήκε η μισητή της Άλφα; Το κύριο πρόβλημα με την τεχνολογία δεν είναι βεβαίως η περιφρόνηση της για τα λογής σύνορα, αλλά το ότι **εξαλλοιώνει τον χαρακτήρα ατόμων και λαών, αφού ήθη και παραδόσεις προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της.**

Τρίτος και μάλλον ο πλέον αλγεινός παράγων, είναι η αποδοχή από όλους τους λαούς της υφηλίου του βορειοευρωπαϊκού κοινωνικο-οικονομικού μοντέλου, το οποίο **παροτρύνει προς την χωρίς τέλος και πνευματικές προϋποθέσεις ανάπτυξη**, επιβάλλοντας παγκοσμίως ως ιδεώδες την αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος. Ελάχιστα φαίνεται ν' απασχολούν τούς εθνικιστές οι πολιτιστικές συνεπαγωγές αυτού του μοντέλου, που θάβει σε βαθειά χωματερή τις παραδόσεις των λαών και βάζει Λάπωνες, Ευρωπαίους, Ινδιάνους, Ασιάτες και Νέγρους να κυνηγούν την τίγρη πετώντας καθώς τρέχουν ένα ένα τα όπλα τους έναντιον της προκειμένου να τη φθάσουν. Και το ερώτημα είναι: ποιος θ'άχει το θράσος να πει σ' ένα λαό: μείνε πεινασμένος, άστεγος, μολυσμένος κι αγράμματος για να σωθούν οι παραδοσιακές αξίες και η ιδιοπροσωπία σου;

Αν λοιπόν θέλουμε να σώσουμε το πρόσωπό μας και την κληρονομιά μας μέσα στη δίνη που προκαλούν αυτές οι συνθλιπτικές κάθε ιδιαιτερότητας δυνάμεις, **σε τι θα μας βοηθήσει ο εθνικισμός;** Σε τι θα ωφελούσε η μετατροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρο ελεύθερης αγοράς χωρίς προοπτικές πολιτικής ένωσης -όπως θέλει η Θάτσερ και άλλοι ιδαλγοί του εθνικού κράτους; Ή, για να ακολουθήσουμε έως τις όχθες της αυτή τη συλλογιστική, σε τι θα ωφελούσε η αποχώρησή μας από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή και η πλήρης διάλυσή της; Σε τι θα ωφελούσε η διατήρηση των εθνικών κρατών και του κατακερματισμού; Μήπως με απόφαση της Κομισιόν στις Βρυξέλλες δρουν οι παράγοντες που ανέφερα;

Μήπως θα περιορίζονταν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των λαών ή οι επιμιξίες και θα σωζόταν έτσι ή έθνική-φυλετική υπόστασή τους;

Πιστεύουμε, λοιπόν, στα σοβαρά ότι θα διατηρήσουμε την παρθενία μας φορώντας τη ζώνη της αγνότητας; Μα δεν είναι οι Οζόλες Λοκροί με την ερμητικά κλειστή κοινωνία τους αυτοί που κέρδισαν την ιδιοπροσωπία τους και το παιχνίδι της ιστορίας, αλλά οι ανοιχτοί σ' όλα τα ρεύματα και τις επιδράσεις Αθηναίοι. **Η περιχαράκωση του Εμβέρ Χότζα δημιουργεί ίσως άψογες φυλακές, αλλά ουδέποτε ένα -έστω κακότεχνολίκνο ιδιοπροσωπίας.** Και δεν διατηρείς πνευματική κληρονομιά κάνοντάς την χαλκομανία και φυλάσσοντάς την ανάμεσα στις σελίδες ενός μπλέ δωδεκάφυλλου τετραδίου.

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ, ΛΟΙΠΟΝ, μπροστά στον κίνδυνο ερείπωσης του ευρωπαϊκού Πολιτισμού, όπως και κάθε άλλου που κατόρθωσε να σχηματίσει ένα πρόσωπο με σαφή και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως οι Ιάπωνες, οι Ινδοί κ.ά.

Η Ευρώπη καλείται ν' αντιμετωπίσει και πάλι το Ισλάμ, σ' έναν αγώνα εναντίον κάθε τάσης για ομοειδεια. Πρέπει να γίνει συνείδηση σε όλους τους πολίτες της Ένωσης, καθώς επίσης στην ηγεσία της και τους θεσμούς της όλους, ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να γίνει χωνευτήρι των λαών της χωρίς να είναι και τάφος τους, ότι δεν μπορεί να διατηρήσει την πνευματική της κληρονομιά χωρίς να διατηρήσει κάθε λαός της τη δική του. Όπως επιγραμματικά το έθεσε ο Έλιοτ, «για την άνθηση του πολιτισμού της Ευρώπης απαιτούνται δύο όροι: ο ένας είναι ότι ο πολιτισμός κάθε χώρας πρέπει να έχει μια μονοδικότητα, και ο άλλος ότι οι διάφοροι πολιτισμοί θα πρέπει να αναγνωρίζουν τη συγγένεια που έχουν μεταξύ τους, έτσι ώστε ο καθένας να είναι δεκτικός επιδράσεων από τους άλλους».

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ δεν αντιμετωπίζει για πρώτη φορά κίνδυνο εξαφάνισης μέσα σ' ένα ομοειδές σύνολο, ούτε βεβαίως για πρώτη φορά το Ισλάμ. Δεν είναι πρωτόφαντος μηδέ ο σκεπτικισμός για τις δυνατότητες και τη μοίρα του. Κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, οι λόγιοι -και όχι μόνο- που εγκατέλειψαν την παραπαίουσα Ελλάδα και συνάχτηκαν στη Ρώμη ή στις αυλές των ρωμαίων ανθυπάτων, είχαν τη βεβαιότητα ότι ο Ελληνισμός τέλειωσε για πάντα. (Και θ'άχαν δίκιο, αν δεν παρενέβαινε η χριστιανική Εκκλησία.) Κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, οι λόγιοι και όχι μόνο -που εγκατέλειψαν την ετοιμόρροπη Κωνσταντινούπολη και κατέφυγαν στις

αυλές της Δύσης, είχαν επίσης τη βεβαιότητα ότι ο Ελληνισμός τέλειωσε για πάντα. (Και θάχαν δίκιο, αν δεν παρενέβαινε και πάλι η Εκκλησία). Στις μέρες μας βλέπουμε και πάλι ένα πλήθος λογίων -και όχι μόνο- να έχει τη βεβαιότητα πως ο Ελληνισμός τέλειωσε για πάντα. Και θ'άχουν δίκιο, αν χάσουμε από τα μάτια μας την Εκκλησία.

Πιθανώς οι σκεπτικιστές να επιβεβαιωθούν: ίσως ήλθε η ώρα ν' ακολουθήσουμε κι εμείς τη μοίρα των Αζτέκων και των άλλων λαών, που επιζούν μόνο σε λίγες σελίδες των βιβλίων της παγκόσμιας ιστορίας ή σε ειδικές εκδόσεις που αναφέρονταν στα θαύματα του παρελθόντος. Κανείς δεν μπορεί να βεβαιώσει πως αυτό δεν πρόκειται να συμβεί σε μας. Μπορεί μόνο να αγωνιστεί για να μη συμβεί και σε μας.

Ωστόσο, είτε συμεριζόμαστε το αίσθημα του τέλους είτε πιστεύουμε πως αρχίζει μια νέα περίοδος της ιστορικής μας πορείας, έχουμε ένα συγκεκριμένο έργο να επιτελέσουμε. Όσοι πιστεύουν πως ο Ελληνισμός τέλειωσε, πρέπει, αναλαμβάνοντας τις ευθύνες αυτής τους της διαπίστωσης, να αγωνιστούν για μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που θα περιορίσει στο ελάχιστο τις ώρες διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας, ιστορίας και θρησκείας, για ν' αυξήσει στο μέγιστο δυνατό βαθμό τη διδασκαλία ευρωπαϊκών γλωσσών και ευρωπαϊκής ιστορίας. Αν πιστεύουμε ότι ο Ελληνισμός τέλειωσε, δεν έχουμε δικαίωμα να ροκανίζουμε το μέλλον των παιδιών αυτού του τόπου διδάσκοντάς τα Παπαδιαμάντη ή Παλαμά ή τη μοίρα του Νικηφόρου Φωκά, στερώντας τα έτσι από γνώσεις που θα είναι αναγκαίες στον κόσμο στον οποίο θα ζήσουν.

Πρέπει, επίσης, να γίνει μια ευρύτατη μεταρρύθμιση συνταγματική.

Να διακοπεί κάθε ανάμιξη ή σχέση Εκκλησίας και Πολιτείας, να διαγραφούν όλα τα άρθρα του πολιτειακού χάρτη που δένουν αμέσως ή εμμέσως τον πολίτη αυτής της χώρας με το ιστορικό του παρελθόν και τη γλώσσα του. Και βεβαίως θα πρέπει ν' αλλάξουν αμέσως οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής της χώρας: πρέπει να γίνει συνείδηση πως εάν ο Ελληνισμός πέθανε, τότε μόνη έγκυρη εσωτερική και εξωτερική πολιτική είναι αυτή που ετοιμάζει τα 10-12 ρημαδιασμένα εκατομμύρια του πληθυσμού της χώρας να ζήσουν ορθώς εντεταγμένα στην Ευρώπη. Πρέπει να σταματήσει αυτή η σχιζοειδία, από τη μια να λέμε πως ο Ελληνισμός πέθανε κι από την άλλη να καταναλώνουμε το χρόνο μας με συζητήσεις για το ποιος χρησιμοποιεί τον ήλιο της Βεργίνας ή αν θα σωθεί η παράδοση της Σάμου που έχει, τάχα, κάποια σημασία.

Εάν όμως πιστεύουμε ότι ο Ελληνισμός δεν πέθανε, ότι μπορεί πράγματι να ζήσει σ' αυτόν και τον αυριανό κόσμο, ότι είναι χρήσιμος και σε μας και στους Ευρωπαίους εταίρους μας, τότε έχουμε πάλι υποχρεώσεις. Έχουμε πάλι ευθύνες απέναντι στις πεποιθήσεις μας.

Δεν θα περιγράψω με αδρές γραμμές τα αιτήματα που πρέπει να έχουμε, στην περίπτωση αυτή. Βέβαιον είναι πως **δεν πρόκειται για απλή αντιστροφή των αιτημάτων που πρέπει να έχουν οι θιασώτες του τέλους.**

Όσοι πιστεύουμε ότι στη Ευρώπη πρέπει να είμαστε 10 εκατομμύρια Έλληνες κι όχι; 10 εκατομμύρια άτομα, **αναλαμβάνουμε την ευθύνη να έχουμε ερωτήματα μάλλον παρά απαντήσεις.** Τα ερωτήματα που πρέπει να θέσουμε δεν θα είναι όσο θα θέλαμε ανώδυνα και δεν θα επιδέχονται οπωσδήποτε τις απαντήσεις που θεωρούμε αυτονόητες.

Μιλώντας για ζωή του Ελληνισμού, δεν εννοούμε την ενθουσιώδη ανάστροφη που τραβάμε στο τσαρούχι χορεύοντας τσάμικο. **Μιλάμε για ζωή και δημιουργία μέσα σε μian ατμόσφαιρα πυρακτωμένη και γεμάτη δηλητηριώδεις αναθυμιάσεις από το καμίνι όπου θα δοκιμασθούν όλοι οι πολιτισμοί και οι παραδόσεις και οι κληρονομίες και οι ιδιοπροσωπίες.**

Όσοι πιστεύουμε ότι στην Ευρώπη πρέπει ν'άμαστε 10 εκατομμύρια Έλληνες, ανοιγόμαστε σε μια σύγκρουση με τους κυρίαρχους συσχετισμούς. Πρέπει να είμαστε έτοιμοι να θέσουμε υπό αμφισβήτησιν τα καλοραμμένα κοστούμια της αυτοπεποίθησής μας κα ν' αρχίσουμε την αναψηλάφηση του προσώπου μας επιλέγοντας τι πρέπει να ριχτεί στη φωτιά για να προκύψει μια νέα αυθεντικότητα, μια νέα έκφραση, ικανή να στρέψει το βλέμμα της στις πυρές του αύριο χωρίς να τυφλωθεί.

Γιατί η ιστορική μοίρα δεν τελειώνει μ' ένα απλό όχι, αλλά και δεν προχωράει μ' ένα απλό ναι.

Από: Π. Δρακόπουλος, Η Αναπνοή του Ελληνισμού, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 2002.

Πηγή : <https://pro-europa.eu>